

dr Jarosław BADERA

Instytut Nauk o Ziemi
Wydział Nauk Przyrodniczych
Uniwersytet Śląski w Katowicach

Życie z górnictwem w świetle doświadczeń polskich i saksońskich

Streszczenie: Artykuł prezentuje przebieg i wyniki realizacji projektu „Życie z górnictwem” (MineLife). Zasadniczym celem projektu jest uwzględnienie społeczno-środowiskowych aspektów odkrywkowej i podziemnej działalności wydobywczej, a tym samym poprawa wizerunku sektora górniczego jako takiego, który w rezultacie jego działalności jest postrzegany stereotypowo i, co za tym idzie, ogólnie kiepski, mimo że dostarcza przecież surowców dla celów publicznych.

Słowa kluczowe: środowisko, konflikt, zrównoważony rozwój

1. Wstęp.

Projekt obejmuje cztery warsztaty branżowe po stronie polskiej i saksońskiej, wyjazdy studyjne krajowe i zagraniczne, także konferencje, wystawy objazdowe oraz spotkania ewaluacyjne. Efektem końcowym jest opracowanie podręcznika dla wszystkich interesariuszy górnictwa, ze szczególnym uwzględnieniem obu wyższych urzędów górniczych (Sächsisches Oberbergamt oraz Wyższy Urząd Górniczy). Należy wreszcie podkreślić, że cały projekt finansowany jest ze środków unijnych, w ramach przygranicznej współpracy regionalnej (program *Interreg*, w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego).

2. Warsztaty branżowe.

W ramach projektu odbyły się 4 warsztaty branżowe, w tym pierwszy i ostatni w obiekcie referencyjnym Sulików (kop. bazaltu należąca do przedsiębiorstwa Lafarge Kruszywa i Beton Sp. z o.o.), a drugi i trzeci w obiekcie referencyjnym Demitz-Thumitz (kop. granitu należąca do przedsiębiorstwa Basalt AG). Wszystkie warsztaty obejmowały wstęp teoretyczny w formie prezentacji (macierzowa analiza interesariuszy, koło Moore’a [2], aspekty psychospołeczne, teoria wywierania wpływu Cialdiniego [1], analiza SWOT) oraz ćwiczenia

praktyczne bazujące na ww. teoriach, a także pytania do referentów i zwykle ożywione dyskusje, w trakcie których strony wzajemnie poznawały specyficzne wyzwania, wynikające z różnic mentalności oraz odmiennych systemów prawnych, w jakich funkcjonuje sektor wydobywczy na Dolnym Śląsku i w Saksonii. W ich trakcie omówiono po dwa przykłady rzeczywistych wydarzeń w obu regionach, w oparciu o które projektowano oparte na poznanych teoriach sposoby zarządzania konfliktami oraz przeprowadzono symulację otwartego dla publiczności spotkania w ramach toczącej się procedury środowiskowej. Zarówno teoria, jak i ćwiczenia prowadzone były przez dwóch ekspertów zewnętrznych, reprezentujących różne dyscypliny i różne ośrodki naukowe. Dodatkowo wprowadzono modyfikację koła Moore'a do postaci cylindra, co stanowi wcześniej opublikowane osiągnięcie obu ekspertów [3]. Ponad wszelką wątpliwość stwierdzić należy, że ww. warsztaty branżowe stanowiły główny i najważniejszy element projektu „Życie z górnictwem”.

3. Wyjazdy studyjne.

Wyjazdy studyjne realizowane były na terenie obu krajów, a ich celem było zapoznanie się z pracą różnych obiektów sektora surowcowego, zarówno wydobywczych (odkrywkowych i podziemnych; węgiel brunatny, rudy metali i surowce skalne), jak i gospodarujących odpadami przeróbczymi, z których część przetwarzana była na produkty docelowe (kruszywa, ceramika w Zebrzydowej i Caminau itp.), a także obiekty zrewitalizowane w kierunku turystyczno-edukacyjnym (Kowary, Nochten, Bad Schlemma, Lausitz). Zasadniczym celem tych wyjazdów był rozwój kompetencji, wspólny dla strony polskiej i saksońskiej, co bez wątpienia odniosło pozytywny skutek. W większości przypadków gospodarzami były przedsiębiorstwa sektora surowcowego lub turystycznego, a uczestniczyli w nich również eksperci zewnętrzni z uczelni i przedsiębiorstw górniczych.

4. Wystawa objazdowa.

Otwarcie wystawy objazdowej odbyło się w Nochten na terenie Fidlingspark, a następnie przekazana została do innych lokalizacji na terenie różnych instytucji w Saksonii i na Dolnym Śląsku.

5. Konferencje i spotkania ewaluacyjne.

Konferencje odbywały się zarówno po stronie polskiej, jak i saksońskiej (Łagów k. Zgorzelca, Görlitz), podobnie jak spotkania ewaluacyjne (Wrocław, Freiberg). W ich trakcie wygłaszano prezentacje na zróżnicowane tematycznie zagadnienia, zadawano pytania oraz dyskutowano nad wyzwaniami sektora wydobywczego w aspektach technologicznych, środowiskowych i społecznych, niekiedy na zasadzie tzw. burzy mózgów. Znaczna ich część dotyczyła ważkich problemów surowcowych w kontekstach od lokalnego do globalnego.

6. Podsumowanie i zakończenie.

Jak się wydaje, mimo że projekt trwać będzie jeszcze do końca marca 2020, większość jego założeń została już zrealizowana, a cele osiągnięte, w tym zwłaszcza społeczne. Bez wątpienia przyczyni się to do dalszego równoważenia rozwoju, a zwłaszcza jego społecznych aspektów w ramach aktualnego kształtowania polityki surowcowej i poprawy wizerunku sektora górniczego.

Literatura

1. Cialdini R.B., 1988: Influence: Science and Practice. Scott Foresman, Glenview, IL
2. Moore Ch.W., 1986: The Mediation Process. Practical Strategies for Resolving Conflict. Jossey-Bass Publ., San Francisco
3. Belzyt J.I., Badera J., 2018: "Cylinder of conflict" as an extended model of environmental conflicts in the context of mining activity. Biuletyn Państwowego Instytutu Geologicznego 472, 193-198